

El Congrés de Cultura Catalana (1975-1977): notes sobre la participació bibliotecària

El Congrés de Cultura Catalana va tenir lloc a les terres de parla catalana del gener de 1975 al novembre de 1977. Cal remarcar, però, que va tenir un precedent: un acte cívic que va aconseguir passar desapercebut mentre se celebrava i que avui potser només és un record i una fita important pels qui hi assistírem. Va ser un intent de Congrés de Cultura Catalana, clandestí, la sessió plenària del qual va tenir lloc el 19 de desembre de 1964 a Barcelona. Va reunir tres-cents congressistes repartits en trenta-sis seccions, una de les quals era destinada a biblioteques. La cloenda fou presidida per l'abat Escarré i per un bibliotecari, Jordi Rubió i Balaguer¹.

Un dels acords que es van prendre fou el desig de celebrar algun dia públicament un altre congrés. Per això, la convocatòria del gener de 1975 va entusiasmar els intel·lectuals catalans.

«El Congrés de Cultura Catalana ha estat una de les manifestacions col·lectives més importants i decisives de la cultura catalana dels darrers anys. Sorgit de la convocatòria de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona el gener de 1975, va incidir en tots els sectors culturals i cívics i es va vincular al procés de recobriment de la personalitat cultural i política de Catalunya, de les Illes Balears i Pitiüses i del País Valencià.

Durant gairebé els tres anys que el Congrés va funcionar, en tres etapes molt destriables, es mobilitzaren milers de professionals de la cultura, organitzats en els vint-i-cinc àmbits d'actuació cultural que el Congrés havia fixat»².

S'ha de dir que la convocatòria va provocar entusiasme i desconfiança, especialment en les noves generacions. Aquesta desconfiança va desaparèixer gradualment a mesura que es feien evidents la urgència dels treballs tècnics a realitzar. Per aquest motiu, algunes bibliotecàries es preguntaren si calia o no col·laborar-hi. Rosa Ricart, presidenta de l'Associació, deixebles directa de Jordi Rubió i Balaguer, va dissenyar dins de la Vocalia de Cultura un organigrama del món de les biblioteques catalanes i la distribució de les àrees i tasques per començar a treballar.

Aquest organigrama es va difondre mitjançant fotocòpia a totes les associades, tot invitant-les a col·laborar. Proposava la coordinació de les biblioteques catalanes, ja que no hi havia cap organisme oficial que ho fes. Una vegada definit el marc administratiu del Congrés per l'Associació s'hi van anar integrant les professionals dels diversos camps³.

A les darreries del franquisme, la

classificació i organització del treball que va proposar Rosa Ricart resultà encertada i positiva. Era de les poques vegades que durant quaranta anys s'aconseguia unificar, tot fent reunions, la professió bibliotecària a Catalunya, i no per això oblidats fets importants com els esforços d'ANABA i les reunions anuals que amb motiu del Nadal convocaven l'Escola de Bibliotecàries i la Biblioteca de Catalunya.

La Vocalia de Cultura, a fi de mantenir informades les associades, els va fer arribar una circular informativa de la convocatòria del Congrés a través del *Butlletí de l'Òmnium Cultural* de l'octubre de 1975.

Les directrius del Congrés foren les d'incloure el món de les biblioteques a l'Àmbit de Recerca. Els actes públics més importants, fruit de reunions i d'una dinàmica professional, van ser els següents:

— Les Jornades de l'Àmbit de Recerca, els dies 25, 26 i 27 de març de 1977, celebrades a la Biblioteca de Catalunya, amb una sessió extraordinària d'homenatge al Dr. Rubió⁴. Les comunicacions es van reproduir a *La recerca als Països Catalans*⁵.

— La cloenda de l'Àmbit de Recerca que va tenir lloc el 16 d'octubre de 1977 a Badalona. Es dedicà un apartat destinat a les biblioteques a Catalunya i es va

difondre un opuscle provisional en el qual es dedicaven dues pàgines a aquest tema. Aquest mateix text, incrementat pels breus nous acords fou publicat a l'edició oficial i definitiva de les resolucions del Congrés⁶ i també a *La recerca als Països Catalans*⁷.

Les necessitats més evidents eren estructurar una política bibliotecària del futur, tot establint una coordinació, una planificació i una professionalització.

El Congrés va generar altres materials bibliogràfics, publicacions i exposicions professionals que van ser publicats per l'Associació de Bibliotecàries, la Caixa de Pensions o el mateix Congrés. Entre les més importants es poden esmentar el cartell amb la Classificació Decimal (adaptació de Jordi Rubió i Balaguer); el Manifest de la Cultura Catalana, on només es dediquen unes breus ratlles a la política bibliotecària a seguir; la Primera Fira del Llibre Infantil (Barcelona, 23 de març-3 d'abril de 1977), organitzada amb la col·laboració de bibliotecàries especialitzades en biblioteques infantils⁸; la publicació de *Dades sobre biblioteques populars* de Montserrat Prat⁹, elaborades a partir d'una enquesta i seguint les propostes d'Antonieta Cot i de Rosa Leveroni¹⁰ referents a les biblioteques catalanes; la publicació de la tesina de Maria Carme Bertran *Les biblioteques de la Caixa*¹¹; i,

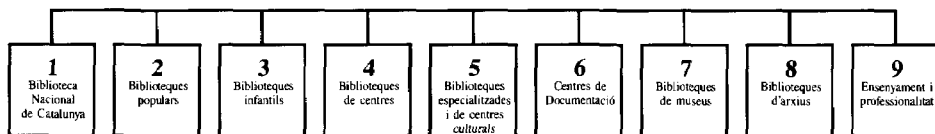
CONGRÉS DE CULTURA CATALANA LES BIBLIOTEQUES A CATALUNYA

ASSOCIACIÓ DE BIBLIOTECÀRIES
DIRECCIÓ
SECRETARIAT GENERAL

SECRETARIAT EXECUTIU
SECRETARIAT ADMINISTRATIU

COMISSIONS
CONSTITUÏDES PER UN MEMBRE DE LA
JUNTA I UNA BIBLIOTECÀRIA

PONÈNCIES

Publicat al Recull de Montserrat Prat, *Dades sobre Biblioteques Populars (Xarxes)*.

finalment, el dossier de premsa que des de la convocatòria del Congrés va recollir Rosa Ricart, i que ha estat dipositat a la Biblioteca de Catalunya, i on es recullen totes les notícies aparegudes sobre el desenvolupament del Congrés.

Conclusió

El Congrés ja no és més que un record fràgil, però del qual queda un material bibliogràfic testimoni dels esforços professionals realitzats. Les comunicacions foren les mínimes, és a dir, les corresponents a les distintes especialitats de biblioteques, però van ser les suficients per sensibilitzar les professionals. Una vegada acabat el Congrés, i en els primers temps de la Generalitat restaurada, els contactes establerts permeteren l'inici de nous treballs d'infraestructura i realitzacions pràctiques.

El més important fou la continuïtat cultural mantinguda en temps difícils (tant en el Congrés clandestí de 1964 com en el Congrés de 1975) i a la vegada la continuïtat professional de les bibliotecàries de l'Escola creada el 1915.

També cal remarcar a les noves promocions que les llibertats democràtiques i l'Estatut d'Autonomia es

guanyaren amb el treball professional de cada dia: el Congrés de Cultura Catalana va ser un mitjà intel·ligent i eficaç per obtenir-los.

Montserrat Prat i Serra

¹ Francesc Vallverdú, «Intento de un Congrés de Cultura», a *Cataluña en la época franquista* (Barcelona: Destino, 1976), p. 125.

² *Resum informatiu sobre la Fundació del Congrés de Cultura Catalana* (Barcelona: [s.n.], 1979).

³ És impossible citar totes les responsables de les seccions perquè van canviar durant la celebració del Congrés. Voldria citar, però, Teresa Sastre, Vocal de Cultura; Montserrat Llobet, amb la qual vaig compartir el Secretariat executiu; Immaculada Albó, sobretot durant la segona etapa del Congrés; Montserrat Roca, presidenta de l'Associació durant la cloenda del Congrés; Maria Artal; etc.

⁴ «Rubió: homenatge de justícia: se li va retre ahir a la Biblioteca de Catalunya», *Avui*, 26 març 1977.

⁵ *La recerca als Països Catalans: llibre d'homenatge a Jordi Rubió i Balaguer* (Barcelona: Congrés de Cultura Catalana, 1978), p. 417-452.

⁶ «Les biblioteques a Catalunya» a *Congrés de Cultura Catalana* (Barcelona: Curial, 1978), I, p. 172-174.

⁷ *La recerca als Països Catalans...* (Barcelona: Congrés de Cultura Catalana, 1978), p. 553-555.

⁸ «Congrés de Cultura Catalana: Primera Fira del Llibre Infantil», *Avui*, 17 març 1977.

⁹ Montserrat Prat i Serra, *Dades sobre biblioteques populars (xarxes)* (Barcelona: Associació de Bibliotecàries, 1978).

¹⁰ Rosa Leveroni, «Un cinquantenari que no ha d'ésser oblidat», *Serra d'Or*, desembre 1968, p. 43-47.

¹¹ Maria Carme Bertran i Hernández, *Les biblioteques de la Caixa* (Barcelona: Associació de Personal de la Caixa, 1979).